

MASARYKOVA UNIVERZITA

Politická geografie

Evropská integrace

Instituce, politiky EU

Instituce EU

PedF, katedra geografie

Jaká je struktura orgánů EU

- ❏ **Instituce** (EP, EK, Rada EU, Soudní dvůr, Evropský účetní dvůr, Evropský veřejný ochránce práv, Evropský inspektor ochrany údajů)
- ❏ **Finanční orgány** (ECB, EIB+Evropský investiční fond)
- ❏ **Poradní orgány** (Evropský hospodářský a sociální výbor, Výbor regionů)
- ❏ **Interinstitucionální orgány** (Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, Evropský úřad pro výběr zaměstnanců)
- ❏ **Decentralizované orgány Evropské unie** (agentury)

Evropská Rada

- ❏ Vrcholný orgán EU – „*Evropský summit*“
- ❏ Od roku **1974**, začleněna do JEP (1986)
- ❏ Pravidelná setkání politických představitelů členských zemí na nejvyšší úrovni.
- ❏ Zásadní otázky evropského integračního procesu.
- ❏ Je přímo zodpovědná za oblast druhého a třetího pilíře EU, tedy za společnou zahraniční a bezpečnostní politiku a za policejní a justiční spolupráci v trestních věcech.
- ❏ Evropská rada se schází alespoň dvakrát ročně v **Bruselu**.
- ❏ Případné další schůzky se mohou konat v zemi, která momentálně předsedá Radě.
- ❏ http://europa.eu/european_council/index_en.htm

Rada Evropské unie

- **Rada Ministrů**
- Sídlo má v **Bruselu**
- Společně s Komisí a Parlamentem tvoří základ institucionálního trojúhelníku Společenství.

- Hlavní středisko politického rozhodování – rozhodovací funkce, schvalování rozhodnutí ve spolupráci s Komisí a Parlamentem.

- Umožňuje reprezentaci národních zájmů (stejně jako Evropská Rada).
- V předsednictví Rady se členské země střídají po šesti měsících podle předem daného pořadí.
- **Evropská Rada určuje cíle X Rada EU tyto cíle provádí.**

- Členové jsou sektorově zaměřeni (ministři zahraničních věcí, ministři financí, ministři zemědělství, dopravy, atd.).
- <http://www.consilium.europa.eu/infopublic>

Rada Evropské unie

Předsednictví EU

- Umožňuje realizovat priority jednotlivých zemí
- Vykonáváno postupně všemi členy ES
- 2006: Rakousko a Finsko
- 2007: Německo, Portugalsko
- 2008: Slovinsko, Francie
- ***2009: Česká republika, Švédsko***

Hlasování v Radě

- ☞ Nejčastěji dochází k hlasování tzv. „kvalifikovanou většinou“ - návrh může být přijat jen za podpory určitého minimálního počtu hlasů.
- ☞ V citlivých oblastech však musejí být rozhodnutí přijata jednomyslně.
- ☞ Česká republika disponuje 12 hlasy stejně jako Belgie, Řecko, Maďarsko a Portugalsko.

COREPER

- V Bruselu má každý členský stát EU stálou skupinu delegátů, zastupujících zájmy svých zemí v EU (vedoucím je „stálý zástupce“).
- "stálí zástupci" se každý týden scházejí v rámci Výboru stálých zástupců (COREPER).
- Úkolem tohoto výboru je připravovat práci Rady (kromě otázek zemědělství-speciální výbor)
- COREPER je ve své činnosti podporován řadou pracovních skupin, které tvoří úředníci národních administrativ.

Evropská komise

- ❏ Komise sídlí v **Bruselu**
- ❏ Je srdcem a motorem EU
- ❏ Nezávislá na vnitrostátních vládách – nestrannost
- ❏ Její význam je dán odborným potenciálem, je složena z odborníků
- ❏ Jejím úkolem je reprezentovat a bránit zájmy EU jako celku

Funkce EK:

- Výhradní návrhovač legislativy Iniciátor sekundárního práva (navrhuje nařízení, rozhodnutí, směrnice,...) o jehož přijetí rozhoduje Rada ministrů a Evropský parlament
- Funkce prostředníka mezi Společenstvím a členskými státy
- Kontrolní funkce (dodržování evropského práva a plnění z něj vycházejících povinností)

Od ledna 2007 má EK celkem 27 členů včetně svého předsedy.

Předsedové EK

jméno	období	země
Walter Hallstein	1958 – 1967	Německo
Jean Rey	1967 – 1970	Belgie
Franco-Maria Malfatti	1970 – 1972	Itálie
Sicco Mansholt	1972 – 1973	Nizozemsko
François-Xavier Ortoli	1973 – 1976	Francie
Roy Jenkins	1976 – 1981	Velká Británie
Gaston Thorn	1981 – 1985	Lucembursko
Jacques Delors	1985 – 1995	Francie
Jacques Santer	1995 – 1999	Lucembursko
Manuel Marín	1999	Španělsko
Romano Prodi	1999 – 2004	Itálie
José Manuel Durão Barroso	2004 – (2009)	Portugalsko

Evropská komise

- Navrhuje legislativu, politiky a programy činnosti a zodpovídá za realizaci rozhodnutí Parlamentu a Rady.
- Z každé země jeden člen jmenovaný členskými státy a Parlamentem.
- Nová Komise je jmenována každých 5 let, během šesti měsíců po zvolení Evropského parlamentu.
- V bruselském sídle pracuje okolo 18 000 úředníků, včetně externích spolupracovníků 36 000 úředníků!!!
(počty se nadále zvyšují – přistoupení nových členských států)

Evropský parlament

- ❑ Členové – „europoslanci“ jsou voleni občany EU na 5 let
- ❑ Zastupují zájmy občanů
- ❑ Mají kontrolní funkce (kontrola Komise a Rady)
- ❑ Rozpočtové řízení EU
- ❑ První volby v roce **1979**
- ❑ 785 poslanců, z toho 24 českých, od 1.1.2007 BLG-18 a ROM 35

Působí celkem na 3 pracovištích:

- **Štrasburk**: oficiální sídlo
- **Brusel**: občasná jednání
- **Lucemburk**: Sídlo předsednictva EP

Struktura: - Předsednictvo, Výbory, Frakce (kluby) – př. Evropská lidová strana, Evropská federace stran zelených

Veškerá jednání jsou veřejná!

Evropský soudní dvůr

- Byl založen v roce 1952 Pařížskou smlouvou.
- Jeho úkolem je zajišťovat, že legislativa EU je interpretována a uplatňována ve všech členských státech stejně.
- Soudní dvůr se skládá z jednoho soudce z každého členského státu.
- V zájmu efektivnosti však může Soudní dvůr zasedat i jako "velký senát" složený pouze ze 13 soudců
- 1989 zřízen "Soud prvního stupně",- z důvodu velkého množství řešených případů.

Evropský ombudsman

- ❏ Evropský veřejný ochránce práv
- ❏ Sídlí ve **Štrasburku**
- ❏ Jeho úkolem je právně pomoci občanům, kteří si myslí, že jim nedostalo vhodného administrativního zacházení
- ❏ Podat stížnost může každý občan členského státu (faxem nebo elektronickou poštou, na webových stránkách je možné nalézt formulář stížnosti)
- ❏ Neřeší stížnosti na státní, regionální nebo místní orgány (ministerstva, úřady,...)
- ❏ <http://www.ombudsman.europa.eu>

Poradní orgány

Výbor regionů:

- ❏ Poradní orgán Evropské unie, 222 členů
- ❏ Sídlo: ***Brusel***
- ❏ Reprezentuje regionální a místní zájmy (snaha o zapojení regionů do tvorby politiky EU)
- ❏ Nemá přímý vliv na rozhodovací proces

Hospodářský a sociální výbor:

- ❏ Poradní orgán Evropské unie. Slouží jako konzultativní orgán pro ostatní instituce EU vybavené rozhodovacími pravomocemi.
- ❏ Poskytuje odborné konzultace v oblastech: jednotného trhu, pohybu pracovních sil, vzdělání, sociální otázky, životní prostředí
- ❏ Sídlo: ***Brusel***

Finanční instituce

Evropská centrální banka

- ☒ Definuje a vede měnovou politiku Společenství
- ☒ ECB má výlučné právo povolovat vydávání bankovek v eurozóně.
- ☒ Vytváří pravidla pro národní banky
- ☒ Řídí devizové obchody

Evropská investiční banka

- ☒ Poskytuje půjčky pro investice podporující vyrovnaný ekonomický rozvoj a integraci Evropy
- ☒ Poskytuje úvěry na neziskové bázi v oblasti: průmyslu, infrastruktury, telekomunikací, ZP,
- ☒ Poskytuje pomoc méně rozvinutým oblastem,
- ☒ Poskytuje finanční pomoc také mimo EU – celkem v 130 zemích světa

Rada Evropy

- Mezivládní organizace sdružující v současné době **47** zemí.
- Založena **1949**
- Sídlo ve **Štrasburku**
- ČR (ČSR) členem od roku 1991

Společná měna EURO

Hlavní součást měnové a hospodářské unie

1999 vstoupila na světové trhy – zatím však v neviditelné formě (bezhotovostní styk)

Od 1.1. 2002 národní bankovky a mince nahrazeny EUREM

V současné době je členem hospodářské a měnové unie 15 států (Belgie, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Kypr, Lucembursko, Malta, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Slovinsko a Španělsko)

Politiky EU

Politiky EU

- Vztah mezi cíli nástroji jejich integračního seskupení a nástroji jejich realizace.
- Cíle EU jsou realizovány prostřednictvím politik EU.
- Politiky EU můžeme členit dle různých kritérií – společné, komunitární, národní a sektorové.

Politiky EU

Orgány EU nemohou přijmout libovolné rozhodnutí jen na základě svého uvážení.

Unie působí pouze v těch oblastech, které vymezuje Smlouva o EU – těmto oblastem říkáme **politiky EU**.

Společné politiky – jsou klíčovou oblastí, kde **členské státy zcela delegovaly své pravomoci na orgány EU** (Radu, Parlament a Komisi):

- **Společná obchodní politika**
- **Společná zemědělská politika**
- **Společná dopravní politika**
- **Měnová politika (pro země eurozóny)**

Společná obchodní politika

- ❏ Obchodní vztahy Evropské unie se světem
- ❏ Má nadnárodní charakter, patří ke společně prováděným politikám vůči třetím zemím
- ❏ Nástroje: Cla, Kvóty, Dobrovolná exportní omezení, Protidumpingová opatření,...

Společná zemědělská politika

- ❏ Rozvoj zemědělského sektoru a ekonomická stabilizace venkovských oblastí včetně zajištění životní úrovně zemědělců
- ❏ **Nejdiskutovanější politika EU**
- ❏ Problémy: - velké subvence zemědělcům, exportní dotace, důvěra v živočišnou výrobu (nemoc šílených krav, ptačí chřipka)
- ❏ 13 mld. Kč každoročně pro Českou republiku v období 2007 – 2013

Společná dopravní politika

- ❏ Sektor dopravy tvoří silniční, železniční, letecká, námořní a vodní doprava
- ❏ Transevropské sítě (TEN) – vybudování dopravních, telekomunikačních a energetických sítí, včetně ropovodů a plynovodů, vytvoření potřebného spojení v celé Evropě

Měnová politika (pro země eurozóny)

Do HMU mohou být přijaty země, které splní striktní **konvergenční kritéria**:

- 1) Nové roční zadlužení nesmí být větší než 3 % hrubého domácího produktu (HDP). Celkové zadlužení nesmí překročit 60 % HDP
  - 2) Míra inflace členského státu smí být maximálně o 1,5 % nad průměrnou inflací tří zemí s nejnižší inflací.
  - 3) Nominální dlouhodobá úroková sazba nesmí překročit průměr tří zemí s nejvyšší mírou inflace o více než 2 %.
  - 4) Nejméně dva roky nesmí od členského státu vycházet žádné silné napětí pro kursový mechanismus EMS
- ☒ **€ - EURO** je jednotná měna Evropské měnové unie
  - ☒ 1999 – bezhotovostní styk - 11 členských zemí (Belgie, Německo, Španělsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko, Rakousko, Portugalsko a Finsko)
  - ☒ 2002 – hotovostní styk – výměna bankovek
  - ☒ 2001 – Řecko
  - ☒ 2007 – Slovinsko

☒ **Koordinované politiky**- oblasti, kde **členské státy přenesly svou působnost na orgány EU jen částečně:**

- **Jednotný trh** - Vnitřní trh Společenství = území všech členských států. Prostor, kde je: Volný pohyb zboží, služeb, osob a kapitálu → tzv. čtyři svobody
- Ochrana spotřebitele
- Ochrana životního prostředí
- Energetická politika
- Podpora výzkumu a technologického vývoje
- Regionální politika, a další....

⑩ **Spolupráce v oblasti druhého a třetího pilíře**

- Společná zahraniční a bezpečnostní politika (druhý pilíř)
- Policejní a justiční spolupráce v trestních věcech (třetí pilíř) → **Shengenská dohoda**

Schengenský systém

- ❑ Soubor dohod vedoucí k vytvoření prostoru bez vnitřních hranic mezi členskými státy.
- ❑ Země Schengenského prostoru: Belgie, Dánsko, Německo, Finsko, Francie, Řecko, Itálie, Lucembursko, Nizozemí, Portugalsko, Rakousko, Švédsko, Španělsko, Norsko (není členem EU), Island (není členem EU).
- ❑ ČR a dalších 8 nových zemí EU (kromě Kypru, Rumunska a Bulharska) vstoupilo do schengenského prostoru 21. prosince 2007, a to v rámci rozšířeného SIS I (Schengenský informační systém). Toto datum bylo dohodnuto na schůzce ministrů vnitra EU v Bruselu 5. prosince 2006 a týká se pozemních a námořních hranic. Na letištích zmizely kontroly až 29. března 2008.

Soubor dohod vedoucí k vytvoření prostoru bez vnitřních hranic mezi členskými státy

Země Schengenského prostoru: Belgie, Dánsko, Německo, Finsko, Francie, Recko, Itálie, Lucembursko, Nizozemí, Portugalsko, Rakousko, Švédsko, Španělsko, Norsko (není členem EU), Island (není členem EU)

Česko a další nové země EU (kromě Kypru) vstoupí do Schengenského prostoru 31. prosince 2007 a to v rámci rozšířeného SIS I (Schengenský informační systém). Toto datum bylo dohodnuto na schůzce ministrů vnitra EU v Bruselu 5. prosince 2006 a týká se pozemních a námořních hranic. Na letištích zmizí kontroly až 29. března 2008.

Další politiky EU

- Hospodářská soutěž – snižuje cen, zvyšuje kvalitu a rozšiřuje výběr spotřebiteli
- Sociální politika
- Kultura
- Vzdělávání
- Daně
- Podnikání
- Rozpočet
- Institucionální záležitosti
- Rozšiřování
- Regionální a strukturální politika

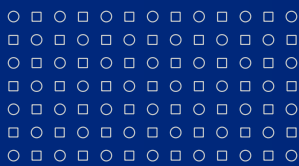
Regionální a strukturální politika

Prostřednictvím této politiky chce Unie přispět k rozvoji zaostávajících regionů, k restrukturalizaci průmyslových oblastí, které se ocitly v obtížné situaci, bojovat s vysokou nezaměstnaností, snížit rozdíly v životní úrovni apod.

- ❏ Realizace samotné regionální politiky spočívá na členských státech, zatímco koordinace a harmonizace náleží do nadnárodní působnosti
- ❏ Zájmy členských států a jejich regionů reprezentuje Výbor regionů
- ❏ Vstup České republiky do Evropské unie má význam i z hlediska změn ve vymezení a klasifikování regionů členských zemí, a samozřejmě i v oblasti regionální statistiky

Klasifikace regionu ČR dle EU:

- ❏ NUTS 1 = území ČR
- ❏ NUTS 2 = oblast (tj. regiony soudržnosti nebo sdružené kraje)
- ❏ NUTS 3 = kraj
- ❏ NUTS 4 = okres
- ❏ NUTS 5 = obec (zpravidla základní územní jednotky)

Vývoj regionální a strukturální politiky

1. Etapa v období 1958 – 1973

- ❑ Individuální přístup, který není koordinován na nadnárodní úrovni
- ❑ Jednotná regionální politika zatím nebyla nutná, protože mezi zakladatelskými zeměmi nebyly příliš velké diference
- ❑ První ekonomické rozdíly při rozšíření EU v 1973 o VB, Dánsko a Irsko

2. Etapa v období 1974 – 1985

- ❑ Celosvětová strukturální krize, hospodářské zpomalení, nastartování regionální politiky
- ❑ **1975 – vznik ERDF** (Evropský regionální rozvojový fond)
- ❑ EU poskytovala pomoc na základě projektů, které byly přímo předkládány EK (největší příjemci: Itálie, VB, Řecko, Sp., Portugalsko)

3. Etapa v období 1986 – 1993

- ❑ Jednotný vnitřní trh, schválení Aktu o Jednotné Evropě
- ❑ 1988 reforma regionální politiky (dochází k integraci regionální, sociální a agrární politiky – **STRUKTURÁLNÍ POLITIKA**) – definováno 5 cílů

Vývoj regionální a strukturální politiky

4. Etapa v období 1994 – 1999

- Rozšíření ES o Finsko a Švédsko – přidání dalšího cíle Strukturální změny regionů s extrémně nízkým zalidněním
- Podpisem Maastrichtské smlouvy → Vznik Výboru regionů, Vznik Kohezního fondu

5. Etapa v období 2000 – 2006

- Snaha o efektivní využívání finančních prostředků EU
- Cíl 1 – Podpora rozvoje regionů
- Cíl 2 – Podpora hospodářské a sociální přeměny oblastí, které se potýkají se strukturálními problémy
- Cíl 3 – Podpora vzdělávání, odborné přípravy a zaměstnanosti
- **2004 zapojení České republiky do RSP** (vznik operačních programů a dalších mechanismů pro čerpání finančních prostředků z EU)

6. Etapa v období 2007 – 2013

- Zaměření se na plnění Lisabonské strategie

Finanční nástroje regionální a strukturální politiky

Strukturální fondy:

- **ERDF**
- **ESF**
- EAGGF
- FIFG
- ☒ **Fond soudržnosti** (Kohezní fond)
- ☒ Evropská investiční banka
- ☒ Iniciativy Společenství
- ☒ Komunitární programy

Informační zdroje

- <http://eulaw.typepad.com/> - Evropské právo
- <http://europe.eu.int/eur-lex/> - Monitoring práva EU
- <http://integrace.cz>
- <http://europa.eu.int>
- <http://euroskop.cz>
- <http://euractiv.com/>